

Υποθηκεύοντας το μέλλον

Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΣΑΓΓΑΝΗ

Η υπόθεση του έργου είναι πάνω-κάτω η εξής: Σε μια μικρή χώρα με ένδοξο παρελθόν και προβληματικό παρόν, η κοινή γνώμη αυτοπαραμυθιάζεται ότι δικαιούται να ζει μονίμως πάνω από τις δυνατότητές της. Η εισροή πόρων από το εξωτερικό συντηρεί για μερικές δεκαετίες αυτή την ψευδαισθηση. Στις εκλογές, οι ψηφοφόροι συστηματικά επιβραβεύουν πολιτικούς που υποκρίνονται (ή όντως πιστεύουν) ότι όλο αυτό είναι νορμάλ. Σιγά σιγά, η πλειοδοσία ανεδαφικών υποσχέσεων μεταμορφώνεται σε αυτοτροφοδοτούμενο φαύλο κύκλο, όπου δεν είναι πια σαφές ποιος οδηγεί τον χορό – οι ψηφοφόροι ή οι πολιτικοί. Κάποιοι λίγοι συνειδητοποιούν ότι το πάρτι κάποια στιγμή θα τελειώσει, άρα η προσγέωση είναι αναπόφευκτη, και ότι όσο αναβάλλεται τόσο πιο απότομη θα είναι, όμως γίνονται δυσάρεστοι και περιθωριοποιούνται. («Αφού δεν είχε νέα ευχάριστα να πει, καλύτερα να μη μας πει κανένα», που έλεγε και ο βάρδος.)

Η συνέχεια ήταν το χρονικό μιας προαναγγελθείσας τραγωδίας: η αναγκαστική προσγέωση ήταν οδυνηρή. Η μικρή χώρα τέθηκε υπό διεθνή οικονομική επιτήρηση. Το χάσμα μεταξύ παραγωγικών δυνατοτήτων και καταναλωτικών προσδοκιών έκλεισε με σκληρό τρόπο: αφού δεν μπόρεσε να αυξήσει τις μεν, μείωσε τις δε – η χώρα φτώχυνε απότομα. Εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες, νέοι και μορφωμένοι, έφυγαν μετανάστες.

Στη συνέχεια ο κυρίαρχος λαός άρχισε να αναζητεί εκείνους που τον πρόδωσαν. Μια νέα κάστα ήρθε στα πράγματα, αποτελούμενη σε μεγάλο βαθ-

μό από τσαρλατάνους. Η τραγωδία έγινε κωμικοτραγωδία.

Κάποια στιγμή, η διεθνής οικονομική επιτήρηση τελείωσε. Στο σημείο αυτό, η εξέλιξη του δράματος ήταν αβέβαιη, διάφορα σενάρια ήταν πιθανά. Στο καλό σενάριο, η χώρα (ολόκληρη: οι πολιτικοί, τα μέσα ενημέρωσης, τα συνδικάτα, οι εργοδοτικές οργανώσεις) κοιτάχτηκε στον καθρέφτη, ανέλαβε την ευθύνη που της αναλογούσε και κατέληξε στο συμπέρασμα: «Ποτέ πια». Αντιπαραθέσεις να (άλλωστε αυτή

Πριν από λίγες ημέρες, η κυβέρνηση (με τη σιωπηρή συναίνεση της αντιπολίτευσης) αποφάσισε να μην εφαρμόσει τις προβλέψεις των νόμων που είχαν ψηφιστεί από τη Βουλή για το συνταξιοδοτικό.

είναι η ουσία της δημοκρατίας), διανεμητικές συγκρούσεις επίσης, αλλά ποτέ πια έξω και πέρα από το πλαίσιο των δυνατοτήτων της χώρας. Και συνεργασία για τη διεύρυνση των δυνατοτήτων αυτών. Για να μη χρειαστεί ποτέ ξανά να εκλιπαρεί για διεθνή οικονομική βοήθεια. Για να μπορέσει σιγά σιγά να ορθοποδήσει, να προκόψει, να ξαναγυρίσουν τα παιδιά που ξενιτεύτηκαν. Happy end, τίτλοι τέλους.

Στο κακό σενάριο δεν συνέβη τίποτε από τα παραπάνω. Ύστερα από λίγο καιρό, με τρόπο ανεπαίσθητο αρχικά,

όλο και πιο χοντροκομμένο στη συνέχεια, όλοι οι πρωταγωνιστές του έργου – κυβέρνηση και αντιπολίτευση, μέσα ενημέρωσης, συνδικάτα, εργοδοτικές οργανώσεις – διολίσθησαν προς τον παλιό (κακό) τους εαυτό. Τα παθήματα ξεχάστηκαν, δεν έγιναν ποτέ μαθήματα.

Στη δική μας χώρα, ένα ασυνάρτητο ασφαλιστικό σύστημα, άνισο και χρεοκοπημένο, αλλά εξαιρετικά δημοφιλές, συνέβαλε καθοριστικά στον δημοσιονομικό εκτροχιασμό του 2010. Υπό την ασφυκτική πίεση των δανειστών, με κάπως άγαρμπο τρόπο, μπήκε τάξη στο σύστημα. Ο λογαριασμός που στέλναμε στη γενιά των παιδιών μας, βάρος που δεν θα μπορούσε ποτέ να σηκώσει, συμμαζεύτηκε. Και μετά τι έγινε;

Από το 2018, που βγήκαμε πανηγυρικά από τα μνημόνια, το σύνθημα είναι όχι «Ποτέ πια», αλλά «Πίσω ολοταχώς». Την αρχή την έκανε το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο εν τη σοφία του κήρυξε αντισυνταγματικές τις μισές από τις μνημονιακές περικοπές, καθώς και την πρόβλεψη του νόμου Κατρούγκαλου να πληρώνουν όλοι, αυτοαπασχολούμενοι και μισθωτοί, τις ίδιες εισφορές (όπως δηλαδή στη Γερμανία, στη Γαλλία, στις ΗΠΑ κ.α.).

Μετά, η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ αρνήθηκε να επανυπολογίσει με το νέο σύστημα τις συντάξεις των παλαιών συνταξιούχων, και να τις αναπροσαρμόσει σταδιακά («προσωπική διαφορά»), όπως είχε δεσμευθεί με νόμο στη Βουλή. Η τότε αντιπολίτευση της Νέας Δημοκρατίας συναίνεσε.

Η κυβέρνηση Ν.Δ. κατόπιν πέρασε τον νόμο Βρούτσου, βάζει του οποίου ένας μεγαλογιατρός πληρώνει πλέον νομίμως

για σύνταξη λιγότερα από μια καθαρίστρια. Η αντιπολίτευση σιώπησε.

Πριν από λίγες ημέρες, όπως μας πληροφόρησε το ρεπορτάζ της Ρούλας Σαλούρου («Καθημερινή», 26.10.2025), η κυβέρνηση (με τη σιωπηρή συναίνεση της αντιπολίτευσης) αποφάσισε να μην εφαρμόσει τις προβλέψεις των νόμων που είχαν ψηφιστεί από τη Βουλή για το συνταξιοδοτικό. Από τη μια, αντί να αναπροσαρμόσει τις ασφαλιστικές εισφορές των αγροτών και των ελευθέρων επαγγελματιών με βάση την αύξηση των μισθών, αποφάσισε να τις «παγώσει» (άρα, λόγω πληθωρισμού, να τις μειώσει σε αξία). Από την άλλη, αντί να αναπροσαρμόσει τα όρια ηλικίας με βάση την αύξηση της διάρκειας ζωής, αποφάσισε να τα «παγώσει» και αυτά. Η Εθνική Αναλογιστική Αρχή έχει υπολογίσει το κόστος αυτής της δεύτερης απόφασης: +1,2% του ΑΕΠ τον χρόνο, από το 2040. Με σημερινές τιμές, περίπου 3 δισ. ευρώ κάθε χρόνο.

Εν τω μεταξύ, οι νέοι λιγοστεύουν, όσοι έχουν μείνει σκέφτονται να φύγουν, πιστεύουν όλο και λιγότερο στο μέλλον, κάνουν όλο και λιγότερα παιδιά. Οι πολιτικοί προβληματίζονται και ανακοινώνουν νέα μέτρα υπέρ των νέων. Ελπίζοντας ότι το 2040 κανείς δεν θα θυμάται ότι λίγα χρόνια νωρίτερα, για μια κούφτα ψήφους, η κυβέρνηση και η αντιπολίτευση της χώρας αποφάσισαν να υποθηκεύσουν το μέλλον τους.

Ο κ. Μάνος Μασσαγγάνης είναι καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου και επικεφαλής του Προγράμματος Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας του [ELIAMEPI](http://www.eliamepi.gr).